13351

Tiskara Poljak i Glatz, Zagreb, Medulićeva 30

HRVATSKA NARODNA PROSVJETA
nakladna zadruga s o. j.
ZAGREB, VI. - pošt. pret. 74. - (Deželićeva 38/III)
Čekovni račun broj 31.534

Knjiga 3.

Urednik: Rikard Simeon

FRANO ALFIREVIĆ

More i daleki gradovi

ZAGREB 1941.

Frano Alfirević

RAĐANJE SAMOĆE

Iz događaja mnogih, oblika i riječi
samoća u nama raste neosjetno,
i teška je, i katkad u vjetru puste noći
kroz usne stisnute zaječi,
beskrajno sjetno.

Kad osjetimo, da negdje daleko,
il sasvim blizu nas, tupo mnoštvo živi
životom, koji ne htjedosmo primiti,
i da je brat naš neljudske riječi rek'o,
kojima svijet se divi,
samoća raste u nama, daleko, divlje more,
u mislima, što same za se dižu se i padaju.
osamljeni predjeli, što u svom suncu gore.

Mi smo svojom čežnjom u najdubljem razgovoru.
Koliko su puta riječi protekle i ne pronašle
vezu sa svijetom, koji nose kao mòru
duše, što u dobroti svoj su smisao našle.

V

U dobroti i saznanju, da je sve ljudsko tren,
da vrijedi samo pogled, što čovjek brat ga daje,
il dodir tijela u ljubavi skupocjen,
i oči, što u radosnom shvaćanju se sjaje.

Kad nadvisimo sebe i svoje trošno tijelo,
koje gledamo kao nešto, što možemo odbaciti,
svakoga časa, kao staro odijelo,
i damo se misli o svijetu, kakav ne može biti,
samoća zrači iz našeg nezemaljskog lika
ko boja lica teškog bolesnika.

I mi smo među ljudima, a nismo među njima,
jer na naš uspon oni ne mogu stići,
i takvi smo među ljudima ko da smo davno umrli:
svi nas stavljaju izvan sebe, al ne mogu se do nas dići.

RUKE STARIH MORNARA

Često učine kretnju, kao da vežu
konope brodske ili spuštaju jedra;
često te ruke negdje u nebo sežu,
dok pred očima titraju galeba krila vedra.

Te ruke koščate, tamne i navorane
držeći lule stare dimom krugove prave,
i u crtama oštrim kriju daleke dane,
koji, u talasu sjećanja, spuštaju njihove glave.

Gdje su sve bile te ruke, što mirna pričanja prate,
u maloj luci, pred veče, kad sunce u more tone?
One su tako smirene pod nebesima, što se zlate,
One su odmor dana, dok stara zvona zvone.

Te ruke grube i teške, vremenom izbrazdane,
kazuju putove čudne u tvrdim spletovima;
one su vodom svih mora bile okupane,
već hiljadu godina lutaju svima svjetovima.

One su uvijek iste, od djedova naslijeđene,
odrazujuć vječiti trud, što koljeno s koljenom spaja,
i borbu kazuju krutu, te ruke ugašene,
koje svladavahu mora od jednog do drugog kraja.

One su blagoslov rada, što osvaja divlje daljine;
one su svršena dužnost pred mirom sutonskog oka;
te ruke davnih oluja sada su ruke tišine,
i u žilama njinim spava pučina duboka.

Kada ih pomaknu riječi iz snenog, umornog stava,
priča o lukama mladosti i ženama davnih sanja,
one ožive u kretnji, što drago je sjećanje dava,
i njima prođe srh iščezlih milovanja.

One su dirljiva nježnost uz male, priproste riječi,
kad prenu se, da pomiluju glavu mališana;
tad su te ruke blage ko u žene, koja kleči.
Sretni su videći zoru u večeri svojih dana.
Ti djedovi, što su stvarali život na moru smrti
i borili se za nj, da ga predadu drugom,
taj život često gorak, i tvrd, i tako škrti,
al ipak silno drag u ćutanju im dugom.

O te ruke teške, vremenom izorane,
u borbama za kruh, ognjište i djecu,
te ruke, što u mračne olujne dane
u primorskoj crkvi pale svijeću
za duše onih, koji potonuše sred loma,
za drugove davne i one, koji sada
naprežu ruke mlade za spas od brodoloma.
O dobri prsti, što prinose svijeću
Mariji zaštitnici svakog broda i doma,
u kamenim prolazima ubogoga mjesta,
te ruke, što se s tijelom tako sporo kreću,
smoreni putnici s oceanskih cesta,
zaslužile su, da počinu skrštene i blage
na zadnjem pohodu u crkvu dragog mjesta,
i da im ruka sinovlja zapali skromnu svijeću.
Zaslužile su te ruke u vedrini ugašene,
da počinu zauvijek u primorskome cvijeću.

KAPETANOVA SMRT

Umro je vičući zadnju zapovijed,
koju nisu čuli daleki mornari.
Užarenim očima bolesnika
gledao je uspomenâ stvari
i tražio pogled starog svjetionika,
i jezivo sreo pogled ispovjednika
i našao samo predvečernje sjene,
što navaljuju u sobu,
i uplakane žene,
što vode grobu.

Vikao je, kao da kroti valove što srću,
i htjede biti jak u posljednjoj oluji,
al mozgom sinu slika ljudi, koji zgrću
zemlju nad tijelom, gdje more više ne struji.

Umirao je vičući zadnju zapovijed
u brodu, iz koga spasa nema,
na valovima krvi, što vode u nedogled,
u mjesta vrlo nijema.

Umro je šapćući imena dalekih, morskih cesta,
mrzeći zemlju, gdje je korak okovan;
dozivao je slabom usnom neki davni dan
i zore afričke i noći nepoznatih mjesta,
tako sam,
u posljednjoj oluji,
stari kapetan,
prepušten zadnjoj struji.

A kad se smirio, beskrajnost se je slegla,
tišina svih mora i providna boja neba
u oči, gdje se slika tolikih žena stegla.
To burno lice bje mirno poput hljeba.

I kako je čudno, što je tako miran,
što ne skoči iz odra, gdje sudbina ga koči;
još osjećaju prisutni njegove oštre oči,
i zrakom bića njegova još je prostor diran,
tren ili dva,
a zatim tako obično sve posta:
jedni za drugim dolaze žene i ljudi
u sobu večernjih tišina,
i škrope ga svetom vodom
iz kitice ružmarina.

MASLINE

Njihov ubogi lik, krivudave grane
s malo sjene,
ima nečega svetački mirnog.
Tako su ostavljene.

Čine se kao stabla siromaha,
izrasle po blijedim ledinama
i vječno šutljive.
U skupu su, a ipak je svaka tako sama,
sa lišćem sapetim, što se bjelasa
pred morem punim glasa.

MAGARCI MOGA KRAJA

Mali, zdepasti magarci, što hode
starinskim korakom prolazima do grada,
malog dalmatinskog grada, koji opasuju vode,
životinje krotke su, slika čovjeka, koji strada.

Prolaze tako s tovarom brašna, vina i ulja;
nitko ne zna kad su veseli, kad rastuženi;
njihova cesta je svakoga dana dulja.
Prolaze našim stazama, teško natovareni.

Oni su vječna strpljivost moga skromnog kraja,
magarci nikad radosni, nikad rastuženi,
penju se dugo, dugo stazama punim sjaja.
u mirisu bilja dragog, magarci sneni.

Oni su tako blagi, boje surog krša,
kao srasli s kamenjem, što ih kruto tišti.
Dok podne južnjačko leptirima lepršа,
oni ne mogu kazat, što bi iz njih da vrišti.

Prolaze mirno rasipljuć tišinu
godina i stoljeća u tuzi uvijek istih;
Uvijek nam donose svoju prisnu blizinu
bića očiju blagih, očiju vrlo čistih.

I čini se u hodu preko stramputica,
udarani nogama i od sunca bijeni,
kao da njine gubice postaju znana lica,
a silnu nježnost prima lik patnički im, sneni.

STARI FENJERI

Na šetnjama noćnim po gradu uspavanom
fenjeri prate korake, što zvone
jednoliko i tmurno po kamenju znanom
u časovima, kad se sve duboko mijenja;
u zvjezdanoj tišini
naš lik pred stoljećima zdanja,
u gradu, nad kim leži splet visokog stijenja;
u velikoj daljini
od ljudskih pogleda sve se strašno mijenja,
i živi samo sjećanje i sanja.

Fenjeri prate misao na tom putu
kroz ulice, gdje nikog nema
Čine se tako sneni,
duboko zamišljeni,
usađeni u zidove starih kuća
ili stršeć vitki
kraj visokih stubišta i prolaza mračnih.
Zaustave nas ko ispred bespuća,

u razmacima odvojeni,
kad se sve utiša
i u žljebovima zvoni jednomjerno kiša.
Fenjeri žive u sjeni
dubokih ulica potonulih u mraku.
Oni su nešto ljudsko sa svojim svijetlim krugom
u gradu, gdje samoća tišti smrtnom tugom.
Jer tu su ljudi od bijede tako sneni
i likovi starih žena tako pogureni,
i kada šetam noću, kamen sa mnom bdije
u misli, koju svjetlost starih fenjera prati.
U toj kući je mrtvac; u onoj se strašno pati
od gladi i groza, što krv lica piju.
To grad je vrlo star kao tamnica drevna,
i oči ljudske tu drukčije siju,
i jad je tolik, da ih ne mogu sagledati
u kamenome spletu.
To je svijet u svijetu,
gdje se živjet mora
usred trulih stvari
kao miševi stari.

Tu čini se, da sve od bola prima dušu,
i vjetrovi ovdje drugačije pušu,
a ulice kamene toplinom bolnom griju

u noći, kada fenjeri samoće bdiju.
Čine se ko priljubljeni
uz sudbinu prebivališta,
dok ulice mračne ko jazbine osvjetljavaju.
Tu ne čeka se ništa,
i djeca ispijena s izrazom starca spavaju.
Tu čim se život rodi, na neprolaznoj je stazi,
u podrumskoj vlazi.
I sve je staro u stoljetnoj bijedi.
Noć straha visi nad glavama sred prnja.
Tajanstven pauk.
I java je sve crnja.
Tu sve se stapa u sklad beskrajno tmuran,
i ulice su tužne ko starice nakrivljene.
Ljudi su šutljivi, u sebe uvučeni.
Čovjek i kamen, životinje i stvari.
O kako sjetno dišu fenjeri stari.
spojeni s ljudskim, dok blago obasjavaju
tišinu svoga kruga.
Oni su dubok razgovor
i beskrajna tuga,
i čini se, da nastavljaju sneno
ono, što u javi nije izrečeno.

Tihi u svojoj šetnji ko da sanjaju,
vuku me sjajem u ulice snene,
da osjetim dušu uzaludnih stvari,
što kao pjesma u mene uranjaju.
I kako ide noć, oni se mijenjaju,
postaju sve čudniji i dublji:
čas nalik su fantastičnoj zublji
u ruci vještice nad lješom mladića,
a sad su bijela svijeća u ruci samrtnika,
ti fenjeri, kad se u zori tako blijedi gase
kao oči bolesnika,
jedan za drugim, redom,
dok se drugi pijetli glase.
Prolazim pored njih nezemaljskim drvoredom.
A nekad opet lebde kao vite trske
u mjesečinastoj noći
i zvjezdanoj samoći.
Njihov meki sjaj rascvjetava se u padu,
i grad je velik, svježi cvijet u hladu.

RUKE BOLESNOG MLADIĆA

Koliko krvi ima u svijetu,
a one su tako blijede.

Koliko snage u pokretu i letu,
a one se skrivaju od vlastite bijede.

Koliko žena, što bi ih mogle milovati,
a one znadu samo samoću sutonskih sati.

O beskraj nježnih grudi, na kojim bi mogle cvasti,
a tako u prazninu, bez moći, moraju pasti.

Za pravdu bi se digle, u zanosu bune,
al dignu se do očiju, što su suza pune.

Bezbroju bijednika utjehu bi dale,
ali su tako slabe, te ruke dotrajale.

I venu, kao cvjetovi, u sjeni kuće tmaste,
i svaki čas ih pije smrću, koja raste.

Postaju tajanstvenije, sve bljeđe i sve tanje,
al oči su sve sjajnije i sve ljepše sanje.

VELEGRADSKE VEČERI

U večerima velegrada blistaju trotoari,
i za spomen odnosimo odsjev velikih stvari.

Sijanje izloga i okret manekena
rađaju nam slike zalud žuđenih žena.

A zanos mališana pred bljeskom mnogih stvari
zaboli nas ko misao, da smo tako stari.

Haljina bludnice zablista u prolazu,
i ima nešto umorno u tome odrazu.

Mislimo na majke, na sobe vrlo tijesne,
gdje suza u oku bespomoćno bljesne.

Crvenilo reklama bulvarima nas vodi,
na krovovima čitamo hvalospjeve modi.

Izumi su novi, i slova jarko živa,
al beskućniku u džepu sudbina se kriva.

Tako su tragične njegove mrzle ruke,
kad stane pred kabaretom, upijajući zvuke.

Idemo ko u beskraj ulicama, što bježe,
rijekom teče noć i svijetlo svijetlom veže.

Blago je gledati odsjeve, koji jure
kao zmije zlatne. I tako idu ure.

Velika je vreva. Uz građevine sure
nepoznata lica u nepoznato žure.

Dobro se osjetit neznan među tima,
što su, ko život slijepi, nad našim dobrom i zlima.

Promiču naše godine i mnogi automobili:
gospoda tupog lika i gospođe u svili.

Prosjak na mostu, u kamenome stavu,
nalik je na neku svetiteljsku glavu.

On je tajanstven, ne znamo, što ga boli,
i ako mu pogled tako grozno moli.

U velegradskim večerima otkrivaju se stvari,
naših velikih tuga zagonetni čuvari.

Lutaju pjesnici u hladu labirinta,
pijani od iluzija ili od apsinta.

Čovjek je ko izgubljen u strahovitome broju.
Život se čini beskrajan u golemome roju.

Tisuće udesa prolaze pokraj mene,
komedije bez smijeha i tragedije nijeme.

Prolaze naše godine, a svijet je uvijek isti,
ko što će bit kad budemo u zemlji čisti.

Djevojko neznana, s pogledom madone,
život je naljepši onda, kada tone.

U podzemlju, slušaj, pjevaju apaši,
i ta nas pjesma grada jezom plaši.

Mislimo na sutone u nekom malom selu,
gdje dani teku mirno ko pričanje na prelu.

Mislimo na travu i miris rosnih runa,
kad pronose večer u sjeni gorskih kruna.

Žudimo za izvorima i šumom jednog mlina,
i opajaju nas staze, gdje govori tišina.

DJECA KOJA SE NISU RODILA

Djeca koja se nisu rodila žive u našim snima;
ona su našeg bića nejasna produženje.
Kao nerečene pjesme njin život u nama stenje,
i javljaju se ko blagost u ljudskim zlima.

Ne postoje, ali primaju likove vrlo blage
i mašu nam donoseć svjetlost u ručicama.
Dok nas godine zasiplju starošću kao tama,
ona u čežnji produžuju živote drage.

I nikada ne rastu kao djeca stvarna;
ostaju uvijek mala ko anđeli starih slika,
dok nosimo u sebi njihova lica čarna,
i beskrajno smo nježni ispred neznanog im lika.

Nikako ne rastu, ti dragi mališani,
ali pogledi njini nebom nam se smiju
i osmjesi usana neizrecivo nas griju,
stvarajući svijet, tako nov i strani.

Dok mi starimo, zli, životom pokvareni,
žaleći često što sazresmo za muke,
nerođene pozdravljaju, u noći, stare ruke,
i s tepanjem ih glade i miluju u sjeni.

Ta djeca su lijepa ko sve što nije bilo;
ona su oblik čežnje, što ne želi ispunjenje,
neostvareni bol i savladano htijenje,
svijetla i čista kao labudovo krilo.

Žive tako u nama, dok nas lome dani,
a izraze sve drukčije godine im daju,
u sobama pustim, ko u nepoznatom kraju,
djevojčice mirne i hitri mališani.

I umiru s nama, što prolazimo sami,
bez želje, da ostavimo trag u groznom svijetu,
odlaze s našim tijelom u tihom letu,
kao anđeli starih slika u blagoj polutami.

STABLO U DVORIŠTU

Visoko i mirno, izraslo ko zna kada
između tmurnih kuća s prozorima jeze,
u golog četvorini silnom krošnjom vlada,
šumeći sjenu bacaju bezbrojne lepeze.

To jedina je živost ovih skritih zdanja,
zbijenih kao sudbom u jednak lik tišine;
šumi poput izvora i stvara beskraj sanja
očima prikovanim za stvari pune tmine.

Samo ga katkad vide ljudi, što tu žive,
i ako vrlo često pogledom ga sretnu
kroz okna bijednih soba, u zore gorko sive,
i kad u podne sjedaju za trpezu sjetnu.

Oko njeg djeca bosa igraju se i skaču;
iz vrata mnogih vidje, kako iznose mrtvace,
Sablasno je, kad s njega zimske vrane graču,
opojno, kad mu ljeta na kosti lišće bace.

Tad trepti u poplavi zelenih šumnih vala,
kao da hoće rasut u beskraj svoju snagu
i dati svakom zanos, što mu ga zemlja dala,
i otkrit uskom vidu dušu silnu i blagu.

Zarobljeno, zalutalo u prostor omeđeni,
a stasito ko i drugovi na ravni bez kraja,
stoji sjajno i svijetlo u dvorišnoj sjeni,
i klici vjeran lik je sred tužnog zavičaja.

Svom nagonu odgovara već toliko proljeća,
i blage riječi baca, šumom tješi;
svoj vlastit izraz daje više od jednog stoljeća,
i bodri i jača i milujuć se smiješi.

To je muzika neba u prostoru suhom, uskom.
Div sapeti, što raste, jer rasti mora,
i nesvjesnima daje svježinu dušom ljudskom,
šireći mirise svojih jedrih kora.

Razlistava se blistavo i sja u vedrom muku.
To je čežnja za daljinom i slobodom.
Trepeće blago i šušti stotinu mu ruku,
i uvijek pjeva život, sputano uskim svodom.

STVARI

Kako je lijepo gledat stvari i držat ih u rukama.
One nas raduju mirnim vidom,
Velike i male ili sitne, beznačajne stvari.
Na njima se oči odmore kada blude u mukama
K'o što na staru stolicu tijelo se tupo svali.
Oni su naši hladni gospodari.
One su nijeme, iz beskrajnog strujanja izvučene,
iz šuma, iz mora, iz ponora zemlje izdvojene;
One su mrtva, ravnodušna masa,
Te stvari s kojima živimo i za koje se borimo,
hladne su i bez glasa,
ali su spojene duboko s našim bitima
i skrivaju u svom liku nevidljivo urezane
čovjekove dane;
naših velikih tuga one su čuvari
i osamljeni, najvjerniji drugari.

Ja ih gledam kao nešto što jeste i nije.
U noći svjetiljka, pod kojom smo zaljubljeni bdili

sumorno gleda sto, za kojim su, već mrtvi, prijatelji pili.
Kao srebrne daljine jesenjeg drvoreda
duboko je ogledalo, u kom se više neće ogledati
žena, koju smo morali zaboravu predati.

Kao onaj, koji se čudi svemu oko sebe
mi gledamo stvari kroz svoje nepostojanje,
u životu, što je izrastao neshvatljiv,
protiv naše volje,
iz vremena i krvi praotaca,
i kao život naš i stvari su sanje.
Njihova vječna opsada u tugu nas baca;
spojene su s nama često kobnim vezama;
vesele ili sjetne,
uvijek su silno zagonetne.
Svoj žig strahovit ljudi su svemu dali.
One kriju razočaranja i mijenjaju se u našoj želji,
i često nas kažnjavaju.
One su i neprijatelji,
Gledaju nas i pomoći nam ne mogu,
i rastužuju teško slutnjom prolaznosti,
pa tad smo mali pred njima, dostojni samilosti.
One će ostat, a nas neće biti;
trajanjem hladnim kroz stoljeća će se možda povlačiti,

ne odajući spomen na onog, što ih je volio
i mnogo od svoje duše im ostavio.
Tad osjećam, kako se smiju stvari,
one, robovi naši za čas,
a ipak kruti, veliki gospodari.

SELIDBA

Tu, među stvarima nagomilanim
u neredu,
spremnim za odlaženje,
pronosim kao u strahu svoju pojavu blijedu
i vidim prošlost u slikama znanim,
i tjeskoba neka u meni se penje.

Sve što je u srcu bilo prisutno, al sakriveno
jednolikim danima, svakodnevnim vidicima,
prividnim mirom i sjajem predmeta, što sneno
življahu s mojim čežnjama i snima —
oživljava sada jasnoćom vrlo živom
u ovom danu novembarskom sivom;
sve gorko od života, ko iz hrpe pisama starih.
spomen na ljude davno nestale,
prijatelje mrtve;
javljaju se godine kao povorke čudnih lica,
javlja se osmijeh prijetvornih ljubavnica,
snovi mladosti rane, veličina svijeta,

godine pune obećanja,
kao iz slika raskošnih žurnala
i šarenih kalendara.
Koliko sanja i putovanja
u svežnju starih razglednica.
Dok premećem te stvari, zapliće mi se korak
iz sadašnje jave s onim, što sam nekad snivao.
Kako je sve drukčije nego sam očekivao.
O dosta, moram sjesti na rub starog divana,
što pomjera se sada iz tog prostora uspomena,
ljubavi, zanosa, velikih vrijenja,
kraj zimskog prozora, dok peć puckara snena.
Sve stvari se sad pokreću u novim smjerovima,
mijenjaju mjesto kao sve u meni,
što pokreće se k drugim odsjevima.
Među razbacanim stvarima govori zagonetno
prošlost moja; sva mjesta gdje sam bio
javljaju se u neviđenoj slici
ko u viziji, što je imaju teški bolesnici,
kad prošlost cijene ostatkom jadnih dana.
Ah, kako mi je prošlost moja bila strana
i nepoznata kao draga žena,
s kojom smo dugo živjeli, a ipak bješe neshvaćena,
i tek kad od nas ode, javlja nam se sjetno
sve dobro, što od nje primilo srce zagonetno.

Ja ne ću dalje,
htio bih ostat vječno tu, u sjeni,
sa starim srcem stvari, kraj znanog prozora, u snima,
okružen poznatim odrazima.
Odveć je teško ovo odlaženje,
dok ruka mora prošlost dodirivati;
prisno, kao u groznici, čežnja se mora s njima slivati,
sa stvarima u bijegu.
To dio mog života nekud odlazi,
slike vremena, koje se neće više vratiti.
Ostati ovdje, jer veče je tužno kao razvaline,
dok ruka mora po prošlosti kopati.
Padaju časovi kao zemlja po grobnoj lopati.

PUTOVI U JESEN

Pobjeći poznatim stvarima
iz polutame soba;
otići, u veče, sa vozarima
u sjaj tajanstvenog doba.

Šume su meke i rumene.
svijetle u klonuloj snazi.
U gore, grimizom izvezene
penjemo se, po strmoj stazi.

Čudna je pjesma, dok se kreću
kola uz zvuk konjskih zvona;
vozar u ruci drži svijeću,
tišina ječi, monotona.

Opaja put u divljem miru.
Drhturi svjetlost. Gasnu drumovi.
Jesen u meni, sve to širu,
bude polako jutarnji humovi.

To neizreciv je hod u tišinu,
opajanje ritmom vjetra i vode;
čini se: stignut ću u daljinu,
gdje zaspu u svijesti sve bolne zgode.

Šume su svijetle, ko zanesene,
divne u klonuloj snazi.
Mislim na ruke jedne žene,
u bolećivoj ekstazi.

Mladost me opaja silnim dahom,
što nikad prije ga ne znah naći.
Daleko odbjegoh pred smrtnim strahom
u jesen, što svjetlinom zrači.

Šta ima? Šta bih mogao reći
o žiću? Skupih u jednom danu
osjećaj mira, ravan sreći,
udišuć jesen, nikad znanu.

Sve mre. I boli misao u jesen,
u šumama, da mladost gasne,
al sam svježinom jutra prenesen,
iznad venuća, u misli jasne.

I osjećam u suncu blagom,
kako mi svjetlost srcem prolazi,
sa lišćem drhtim, kasnom snagom,
ko stablo, kojem jesen dolazi.

To putovanje, duboko stapanje
s odmorom prirode — to je klonuće
očiju pred željama, lagano sklapanje
pred svim, što zvalo se življenje vruće.

Sad jure kola, i vedar iščezavam
u mirisu oštrom, u dahu venuća;
i mislim: već hiljadu godina spavam
sa žilama stabala ispod divnih svanuća.

Život je zato, da zablista
ko plod što skriva vedrinu.
Večeras u gaju, što više ne lista
zanosno smiren pozdravljam jesen
u mladome vinu.

STAROST

Šaptat ćemo svoje ime kao nešto strano,
u časovima osame misleć na život prošli;
čudit ćemo se, što nam je bilo dano,
da smo u to pozno doba došli.

Šaptat ćemo svoje ime ko riječi svršenog djela.
Nešto izvan nas bit će rasuto u glasu.
I zanosi veliki i stradanja smjela
odlazit će od nas u zrak, u sutonskom času.

Bit ćemo nestvarni sami sebi,
s radošću što smo rođeni, bit ćemo tužni zbog nestajanja,
a nitko u razgovoru osjetit mogao ne bi,
kakav svijet se gubi u sumraku naših sanja.

Bit ćemo stari, ko što se kaže mladi,
u hladnom dobu, kad mijenjaju se riječi,
i pogled djevojaka ko nikad srce sladi,
a ništa nam ne može odlaženje da spriječi.

Hladnoća odsijevat će iz pada naših kosti
na stolice ponuđene i mekost naslonjača;
sa drhtajem, što budi mlade samilosti
bit ćemo jadni u skrivanju svog plača.

Jer sve smo htjeli, a ništa nismo dali.
Sve ostat će isto i bit ćemo nehsvaćeni;
nitko neće plakat, što smo pali
i ako bjesmo veliki u svojoj ljudskoj sjeni.

Neizrecivo će ostat, da čeka pokret uma.
Nad travom našeg groba možda će se smijat,
sjećajuć se neke šale, prolaznik sa druma
il prijatelj, čije riječi iz našeg sna će klijat.

Mi smo povezani strašno, a kobno osamljeni.
Gorak je u sutonu osmijeh starčevih zubi.
Bit ćemo mrtav svemir, iz kog se rađa obnovljeni
život, što se ko i naš u čežnji za smislom gubi.

BUNAR

Na vidiku mora rasutog u nedogled
proplanci puni stabala i trava.
Divno je, što ništa ne ustavlja nam pogled,
i vječnost sunca opaja iz stasa agava.

Starinski bunar, velike dubine,
bjelinom kruga sja između bilja.
Sagrađen od djedova, on je slika tišine,
pun odjeka zvonkih, poput velikih spilja.

U ovom selu, što je odmor gradskih strava,
on je oblik mira i mudrosti drevne,
dok slušamo, što priča starčeva sijeda glava,
riječi, iz kojih prošlost blagim glasom sijevne.

Taj bunar, kao biće, s minulim nas spaja.
Nebo, ljepotom mijena, u njem se odražava,
i sve nam biva draže u miru sutonskog kraja,
i sve biva jednostavno ko sjaj vode, što spava.

I gorčine davne ko da su pretopljene
u nešto iznad bola, odrazom sjajnih jata,
što lete znajuć samo visine rastvorene.
Od bunara struji smirenost nepoznata.

CRKVICE POKRAJ MORA

Dočekuju nas prijazno njini zidovi stari,
skloništa priprostih duša, ribara i mornara.
Mnogo su uzdaha čuli polumračni oltari,
mnogo je suza vidjela Gospina slika stara.

Tu klečahu žene i majke k zemlji spuštajuć oči,
moleć za daleke svoje Mariju, zvijezdu mora.
Tu klečahu grijehovi davni i grižnje na istrtoj ploči,
kajanja teška, što mole mir od nebeskih dvora.

Tu vise zavjetni darovi skromnog, pobožnog puka:
sidra, konopi, fenjeri — spomeni brodoloma,
srca i ribe od srebra. To je posljednja luka,
u kojoj je tako dobro poslije životnog loma.

O te stare kapele na primorskim padinama,
srasle sa škrtim predjelom kamenja i stijenja,
smiruju snenim bojama dušu, što luta sama
i daju neznano nešto, od čega bol nam jenja.

Te male crkve, što bijele se među zelenilom tamnim
i dižu se često nad morem, s visova gledajući,
pozdravljali su brodovi pred vidokrugom kamnim,
zavičaj u njima videć, iz daljina se vraćajući.

One imaju nešto prisno i za srce nevjernika,
ožarilo se pred njima i lice krutog psovača,
jer mir tajanstven struji iz njinog staračkog lika,
i oči nekada divlje ispunjaju sjenom plača.

Ko zna, zbog čega. Al tako, skromne i pogurene,
kao da čuvaju dušu davno nestalih ljudi,
toplinu srdaca prošlih i neznanih godina sjene,
tajnu srdaca zgaslih i bolove umrlih grudi.

Ko zna, zbog čega. Al tako, u svečanom miru,
one gledaju žive stasom duboke samoće,
dok more pred njima blista s odrazom kuća u okviru,
a kroz crninu čempresa bijele se nadgrobne ploče.

ČEMPRESI KRAJ MORA

Čempresi, drugovi djetinjstva,
šutljivi pratioci večernjih šetnja,
slazite k moru u mirnim skupinama
ili sami
kamenjem blijedih brda;
dolazite u tamnim povorkama
do obala, gdje diše ranjena stijena stara,
i duša s vama bdije sama
na vrlo tihim, usijanim padinama.

Među stablima mora vi ste osamljenici,
čuvari začaranih perivoja
ili izrasli nad hridima, obzorjem vladajući
tišinom sutonskih boja,
il dajući se vodama u vitkoj, visokoj slici;
vi ste sumorni samoće ljubavnici
i kažete u vrelini
primorskog podneva dostojanstvo dana,
monasi u crnini,

i produžujete svaki za se,
ko u sebe povučeni,
svoj razgovor sneni.

Slušam vaše nezemaljske glase,
i vi što drugdje tugu odražavate,
u prostorima, gdje suze vape za nestalima,
u granicama groblja, gdje vam teške sjene prate
slomljeni korak za umrlima,
ovdje ste, u slobodi stijena, što se spuštaju
k moru životnom, otrgnuti od uskog
pogleda rastuženih,
rasuti u širini k moru te život pjeva,
ravnodušni ste, ne rastužujuć,
i ako puni ljudskog.
Slazeći niz obronke morskih strana
u mirnom ste stavu ljubav noći i dana,
dostojanstvena ravnoteža,
što usred podnevnoga sjaja
težinu zemlje s lakoćom mora spaja.
U času uzvišenog sklada
vi slika ste zemaljskog, uvijek prisutnog jada.
Volim vas, kad pred morem povijate vrške
pod vjetrom mirisnim, kao da se klanjate
i sanjate.

Vi prolaznosti slike ste, lik zemljine tuge,
ali vas more kroti
i mrak vam ublažava
raskošno mu sunce,
i ništa vas ne bojim se u podnevnoj čistoti
pred nedogledom voda punom zagrljaja;
ko vas i mene more privija
svojoj vječnoj ljepoti,
i ko u divnom pijanstvu život sa smrću spaja.

SUNČANI SATOVI

Ja volim stare satove, što bez sunca šute
na požutjelim zidovima primorskih samostana;
u nepomičnosti kriju mnoge svijetle pute
i rasiplju tišinu nepoznatih dana.

Oni su ravnodušni pred časovima mraka,
noći i kiše nad morem, koje buči,
i živi su samo u žaru jakih zraka,
kad pagansko podne glasom cvrčka zvuči.

Kao bića što zaboravljaju sve zlo svoga života
i daju se samo časovima vedrine,
te ure su mudrost i smirena ljepota
u pokornosti suncu sred blage okoline.

One kazuju samo vrijeme raskošnih obasjanja,
ekstaze mora i sjaj nebeskog mira,
šetnje svečanih stabala pored obale sanja,
usijane bjeline, let opitih leptira.

Dok koračam pod lozom dvorišta samostana,
njihov pogled me vodi vedrog od zaborava
u daljinu i vraća mi mir prastarih dana,
gdje bol se gubi u mirisu svijetlih trava.

VINOGRADI POKRAJ MORA

Vinogradi, gdje se prepliću čokoti starih loza,
silaze k moru, što im jačinu daje.
U suncu podnevnom međe im se sjaje.
U hladu grmova pokret bijelih koza.
Čuje se šum kroz opaljeno granje.
To podnevni je čas,
kad prožima nas veliko obasjanje,
i kao u snu prozračnom i lakom
noge gaze
po suhoj, tvrdoj zemlji,
gdje gušteri plaze
blistavi i sneni.
To čas je tajanstva podnevnog,
kad svi su bolovi ugašeni.
To mir je veličanstven
i odmor nesvijesno plodan
kroz zaborav lijeni.
Upijam krajolik rodan.
To sklad je opijeni

mora, što pruža modre ravni bez glasa.
U spletovima loze, što se niz bregove talasa
osjećam vječne klice života
i radost, što mogu reći: ako sam često bio tužan
zbog odlazaka beznadnih iz ljepota,
sretan sam u tišini ovog paganskog časa,
kad se more tako prisno sa zemljom spaja
u nepomičnost zagrljaja.
Plodnosti dvije:
ponor, koji vreba
živote, ali i život dava,
i zemlja, ko ti vinogradi, s težinom ploda,
što pokorna je suncu i snazi ovih voda,
dajući dobrotu loza,
kroz koje korak luta.
Taj hod je opijen dahom mora i zemlje,
i čas taj nema puta.
Tu je beskrajnost mora i dobrota loza,
što sokove skupljaju u dugom snu tišina
i oplemenjene blizinom plodnih voda
rađaju svjetlost vina
starinskog, dobrog Homerovog vina,
te ljubavi, što je opajala pjesnike daljina
i putova u beskrajnost, kuda more zove,

te snage, što je, ko more, stvorila tolike snove,
pune plemenitog mira
i sjaja.
Podne u vinogradima s vječnošću nas spaja.

DALMAĆIJA

Gdje god pošao, moram se vratiti
stazama tišine kraj borovih šuma,
kamenju tvrdom, žarkim podnevima,
velikim čempresima
što slaze nepomični sa huma;
samoći, koju sretamo poput starog zvonika.
Moramo se vratiti čaru jednostavnih slika.

To je zemlja svjetlosti, gdje je nebo duboko,
veliko kao nigdje i spojeno sa bićima.
Ono je spustilo čudan sjaj u njino oko.
To je zemlja mora, divnog u otkrićima
svih lica svojih u suncu i oluji.
Njegova snaga kroz krv ljudi struji.

SPLIT

U zlatu predvečerja plača carska rudi,
pocrnjelo kamenje vraća nam raskoš drevnu.
Grad Dioklecijanov žamori i blista
u svijetlom polukrugu
i spaja u nama s radosnim trzajima
neku starinsku tugu.

Koliko vjekova, i kako je teško oživjet
u času, što sad teče toliko dana stranih,
u času ovom izraslom iz stoljeća naslaganih,
toliko sudbina naroda, toliko sudbina ljudi
življenjem, koje sada teče i drhti i žudi,
u jedno veselo lučko veče
sred bučnih šetališta,
gdje život bez misli teče
i mladost osim sebe ne zna ništa.
Brodovi svježine šume i buče u luci
i uzdižu nas oštrim zvižducima
ko snaga, što iz nas raste nadom sutrašnjice.

Čas sadašnji nas opaja u životvornim snima,
i sva je povijest nestvarna u večernjem satu,
dok boje južnjačkih žena pije vedro lice
i glasovi rasiplju silinu nepoznatu.

Povijest je nestvarna, daleka, i sve se čini,
da bi sve bilo isto i da nisu bili,
ti, koji su nama mjesta ostavili
i krv i odsjaj misli, u kojima katkad, nijemo,
daleka stoljeća naziremo,
i djela slavna, duboke riječi kazane
kamenom i slovima,
trijemove zračne, palače davnog sjaja
i čežnju za trajanjem u snažnim zidovima,
Ovdje se prošlost čudno sa sadašnjošću spaja,
i život, neodoljiv kao doziv mora,
viče iz utrobe ovog starinskog grada,
što je niknuo u zidinama jedne palače carske.
Zaboravit možemo povijest, al odasvud u nas pada
sjena vremena sa visokih kuća,
što se spliću u polutami.
Ulice u vijuganju kao prolazi bespuća,
hodnici zapleteni,
uglovi puni paučine, što kriju polumrak sneni;
dvorišta mračna, slična jami;

svodovi, balkoni, pocrnjela zdanja
sa svečanim stepenicama i gotskim prozorima,
sa teškim grbovima,
i, kao svjetlost, odmor na bijelim trgovima
U predvorjima zapuštenim koje plemićke kuće
igraju se blijeda i poderana djeca;
samotna neka česma na ulici jeca
u dubini uskog dana,
i ovdje živi bijeda starija od vremena Dioklecijana.

Osjećamo vječnost u zvuku jednog stupa,
što sja ljepotom poznog Rima;
vječnost odjekuje s koracima, sa svučnim batom
i prolaznost u prstima
s ravnodušnošću nepoznatom
pred mišlju, da će sve ljudsko jednom biti
pokrito pepelom i blatom.

Zaboravit svoju nemoć prema svemoći mijena!
Al kamenje ovdje ima dušu
i stoji mjesto čovjeka iz velikih vremena,
kad Rim je umirao u slavi.
Stupovi uokviruju večer, što se plavi.
U njihovom veličanstvenom okviru
bdi svečano katedrala

u paganskom miru.
Sanjarski gledamo lukove Peristila,
što igraju svjetlim uresima;
vjekove u nama tamnim bojama stapaju,
i od starosti našeg srca
oči nam se sklapaju.
Tu kamen hoda s nama, kreće se i živi
dubokim bićem ruševina.
Hod kroz davninu kamenja to je uvijek jedna drama,
čiji svršetak plaši tragičnošću tišina.

Večeras u gradu Rimljana i Avara
ja mislim na sudbinu tajanstvenoga cara,
i gdje god pođem, prati me lik njegovog mauzoleja,
punog veličanstvene tame.
Sad zvona zvone pokraj zdanja njegovih snova,
i carska grobnica je postala katedrala.
On bješe najveći borac za slavu i spas bogova.
Kakav je bio taj car krutoga lica,
koga je mučila padavica?
Večeras mislim na velikog progonica kršćanstva.
Ovaj grad se rodio iz njegova sna.
Kao što neko napiše jednu divnu knjigu,
on je stvorio ovu palaču
na moru, čiju modrinu je sanjao,

umornoga lica,
u nemiru pr'jestolnica.
Kao danas što se vraća iz Amerike ili Australije,
da umre u rodnom kraju, Dalmatinac,
tako se vratio i on, da starost proživi
u sjeni rodnih brda
kraj šuma mora, gdje smo veliki u samoći,
tako se vratio zemlji djetinjstva i ljepote
sagradiv palaču u skladu sa veličanstvom mora,
što pjeva sve pjesme i daje sve živote.
Veličanstveno stoje njegova Zlatna Vrata,
kud je prolazio s pratnjom blistavih vojnika
gord, u tajansvenom zlatu.
Jutro nam vraća mladost iščezlih oblika.
Na pocrnjelim kulama siju rani zraci,
i kud je išao car u svečanom ornatu,
prolaze sada tvrdi, koščati seljaci.

DALMATINSKA OGNJIŠTA

Ona su srce kuća kao lik drevne bake,
što uz večernju vatru uspomene niže
i mirom crne haljine kao da čuva
duh prošlosti, što hvata nas sve bliže,
dok dimnjakom vjetar duva,
u kuhinji punoj starinskih stvari.
Neka sjetna blagost iz očiju zrači.
Pod visećim kotlom cjepanica se žari,
i vatra zidom čađavim sjenke baca.
Život je tako dobar kraj ognjišta otaca,
i zaboravlja se na čas, u tihom razgovoru,
sve što u dnu tišti kao nerečene riječi
bola, o kom se šuti.
Jer zao je život na zemlji škrtog polja,
na moru teških ribolova,
i tu se ne kaže ono, što se sluti.
Ognjište pruža odmor pun blagih snova.
Taj mir je ravan sreći.
I sve što znamo, to je:
da život mora teći.

U glasu djece toplinom nas vežu
neznani dani ko vedro očekivanje,
i večeri kraj ognjišta su zagonetno slivanje
onog, što bješe s onim, što će biti.
Nejasno ali jako govori u duši
osjećaj dubok, da to ognjište štiti.

—

ULICE

Sve će ove ulice ostati za nama
kao mladi, svježi naraštaji.
Kad naša bude samo jedna jama,
prostranstvo ulica drugima će da sjaji.

Nitko ne će znati, što smo im sve dali,
koraci naši ostat će izbrisani,
nitko ne će znati s kakvom su tugom pali,
ljepote žudni, dotrajali dani.

Zato ja upijam ulice, njinu svijetlu širinu,
pokrete njihove, jer one se miču i rastu,
sve izraze njine u zori i kroz večernju polutminu.
Ja silno volim ulice, što će da me prerastu.

Ja vidim ljude buduće, koji će se njima šetati,
mladost bezbrižnih očiju, zaborav nad našim grobom,
djevojke, što će se obijesno okretati.
Ja vidim nove ulice kao ravnodušnost nad sobom.

I ja se dajem ulicama, dugim redovima,
što me spajaju tužno s davno iščezlim licima.
One razvijaju zanos mojim snovima
i pritiskuju dušu beznadnim vidicima.

MRTVI

Njihova lica, koja do jučer gledasmo
u bolu, kako se mijenjaju i u radosti sijaju,
sada su nam daleka, ko mjesec ili oblaci,
al njihove nas boje sablasno odbijaju.

Oni su nam strani, više od ičeg na svijetu,
a ipak, prije malo dana, s nama su bili,
ti, koji su dijelili sunce bespomoćnih,
ti, koji se s našom mišlju bjehu tijesno spojili.

Sad su daleko. O, sve su riječi male,
kad znamo, da više ne govore nit se kreću.
Zaboravljeni zbog života, što samo sebe znade,
oni nam zbore katkad u stablima i cvijeću.

Šapćemo i molimo, i koji ne vjeruje ništa,
kraj ognjišta, gdje nekog nema, grijući ruke,
dok vjetar, koj' i oni slušahu, kroz dimnjak vije.
Slušajmo u puste večeri uspomena zvuke!

Mrtvi su zaboravljeni, dok živi udišu krajeve
zemlje, o kojoj ne znaju da ljubomorno čuva
ko biće, ljepote duh, najdublji za čase zadnje,
kad vape za neproživljenim usta već zgasla i suha.

Mrtvi su utopljeni u najglušu tišinu,
i zaborav, strašniji od svake smrti, slazi
s povorkom godina na one, što pod travom
tako su nam nestvarni, a ipak su na stazi.

Na putu svagdanjem, u sobi, gdje se smije
skoro rođeno dijete il mladić gladi ženu,
mrtvi su među nama i sve, što nismo znali,
otkrivaju nam mučno, zatrtu uspomenu.

I sve, što smo im skrivili, pokažu nam oni,
dok žalimo za njima, kad uvrijede nas živi;
pogledaju nas bolno, il se nasmiju sjetno,
u kajanju nam dođe lik, koji nas krivi.

Nepopravljivo nas muči i vječna ljudska slabost,
prkos il ponos prošli, riječi vrlo sitne,
kad znamo, da smo mali pred vremenom, što steže
i kazuje, da su grižnja strašno neumitne.

Mrtvi nam se javljaju kao poznate stvari,
što bjehu u njinim rukama radost manja il veća,
a sad su ostavljene, premda smo čuvari
predmeta, što se čine kao mrtva sreća.

Suze su žalost najčišća, al zalud izvor oka,
kad oni tako daleko, drukčiji od nas snivaju,
dalji nego zvijezde, dublje od srca zemlje,
ta srca, što nas u noći suzama oblivaju.

EPITAF

Riječi tu ne treba, jer sve je dim i voda,
što na taj kamen od srca ljudi pređe,
iz dana, što se suncima kreću preko svoda,
iz uzburkane jave do ove mirne međe.

Riječi tu ne treba, jer smo odveć niski
pred srcem dobroga, koga ljudstvo satra.
Ko u poznatu kuću u san je ušao bliski,
gdje crte tijela briše tiha zemljina vatra.

Ne treba ničeg pred prijekorom, što raste
u našoj misli hladnoćom, koja reže.
Dubinu bića krije mu let večernje laste,
i mirisom proljeća neznano nas veže.

Treba samo skupiti sve dane i sve noći
i sve dobro i sve zlo, što učinismo ikad,
i pomiješat se sa svime, prepušteni bez moći,
zaroniti u ponor, što se zove nikad.

I lutat i puštat se po najtamnijim valima,
bez dolaska u luke, bez prilaza gradovima;
osjetit sebe najčišćeg na osamljenim žalima,
u snovima djetinjstva, u zrelim časovima.

pa onda doć iz prostora svojih sebičnih želja
k onome, koji je smiren, njegovoj blagoj ruci,
i prezret se pred srcem brata il prijatelja,
i zavidjet brodolomniku, što u najtišoj je luci.

VEČERA SIROMAHA

Dovukli su svoje tijelo iz ulica bez milosti
za ovaj sto u sobi golog mira;
krotko su u stolice zbili kosti
pred zdjelom, gdje želja nema šta da bira.

Tišina ko u ćeliji robijaša,
i pada odjek žlice ko iz velike daljine.
Cio svemir, sav život tužan je ko kaša,
koja utrobi slazi sred udesne tišine.

I nema riječi, samo svjetiljka stapa
u jednu boju, sa stropa, lica mrka.
Sjećajuć se snova davnih, jedan starac ruke sklapa,
i molitva djetinjstva postaje žalba grka.

BOŽIĆI

Sad su ulice svečane pod staklenim mirom gora,
i djeca pjevaju ispred ukrašenog bora,

u mirisu šumskom, sred rasvjetljenih soba,
dok nad gradom sniježi tišina drevnih doba.

Sad zvona zovu mir za ljude dobre volje.
Zvekeću sanke vesele niz uspavano polje.

Kraj igračaka raskošnih mládi se staro lice,
a maštu dječju nose avioni i željeznice.

Sad nebo pustih cesta oštru sjenku baca,
modrinu smrti upija lice skitalaca.

U kolibama gorskim mrki ugljenari
pod krovovima od leda, šute kraj tužnih stvari.

Sad se klanjaju pastiri i od istoka mudraci
Bogu, kom ih dovedoše velike zvezde kraci

A seljaci, u mirisu betlehemskih staja,
znaju samo glad, što čovjeka s zemljom spaja.

U ubožnicama golim starci bijele brade,
obaraju glavu, u polusnu, bez nade.

I vide svoj lik u nekoj badnjoj večeri,
kad vjerovahu u život, sad hladni kao glečeri.

Pred izlozima rastu oči djece gladne,
i veče je tajanstveno kao kočije hladne.

Sad osamljene djevojke bdiju teška lica,
siromaštvo ih grize iza spuštenih trepavica.

Sad uspomene zanose srce kažnjenika,
i veče je strašno od nedostižívih slika.

I stara radost Božića htjela bi da jeca,
jer u nama su davno umrla sretna djeca.

BOSNA

Kao vodopade nevidljive, što u noći buče
osjetih svježinu tajansvenoga kraja,
ko neku snagu iskonsku, koja k sebi vuče
ljepotom mračnih šuma i maglom teškog sjaja.

U šumu tmina hladnih od planina izdaleka
kao da negdje putuju vodama poneseni
oblici brda, drumovi i mlinovi sred rijeka,
dok bruji prepun vrela predio zaboravljeni.

Pun voda, mračnog bilja i prastarih tišina
u šumama na gorama. Oblaci nad oblacima.
Zaboravljen predio kao kolibe visina,
gdje ljudi viču od gladi i samuju s vukovima.

To je Bosna, sa drumovima neizrecivo tmurnim
kud noću prolaze pjevajuć vozari;
To je Bosna, s teškim ljudima i v'jekovima burnim,
što stvoriše im šutnju kao udes stari.

Hartije drevne tajanstvenih slova
skrivaju povijesti njene zamršene
ko putovi davnih putnika i pustolova,
što na obalama ovim voljahu piće i žene.

Sumorna misao biva zbog vidika
tih doba, što ih obnavljamo u snima,
i srce staro postaje pred sivoćom slika,
kad uplaše nas gradovi stegnuti oblacima.
To zemlja je starinska putnika i vojnika.

U tamno zelenilo brda su uronjena,
vijugaju livade i stabla trepte stara.
Talasi zemlje sjećaju na ljepotu žena.
U dolu leži grad sa stotinu munara.

U magli strmih prolaza uspinju se kuće,
gledaju slijepo prozori s rešetkama,
iz uglova, što posrću bije tama,
i hod kroz vlažni kamen težak je ko bespuće.

Krovovi crni, nakrivljeni, u padu,
sjenom nas zgode. Trunu teška zdanja;
odišu kao tamnice, velike, u hladu
jednolikog mira, što rađa umor sanja.

Kraj džamija sivih slušamo tišinu
kao staru česnu u bašti punoj trava
i busenja divljeg; tonemo u daljinu
vremena, što se ovdje u pustoši dava.

Grobovi bezbrojni kroz granje u zeleni
bijele se golovom nestvarnoga mira.
Ratnici, paše i mudraci u sjeni,
i roblje i vremena fantastičnih avantira.

Kao visoka koplja u rukama čuvara
pred šatorima pustinja, dižu se minareta.
U zalaz sunca ječi molitva stara,
i rastužuje nas slava davno mrtvog svijeta.

U dvorištima istoka žubor blagih voda,
za prozorima krutim ljubavi nikom znane;
i svuda mnogo krvi ispod maglenoga svoda,
bjesovi, sile puste kroz borbe i megdane.

Molitve stare i zanosna klanjanja
pred Bogom, koji bdi nad slavom četa;
ekstaze svetačke i ludjačka opajanja
ženom i krvlju, koja sok je svijeta.

Prodjoše v'jekovi preko raspuklih zidova,
bojevi, pokolji i ponoćni požari.
Sad zaborav dubok kroz lišće jablanova
diše, i prošlost spava kao barjaci stari.

Nestaše u noć konji i junaci,
prah bezimen su postale divne žene,
i samo tihi i skriti vremenâ znaci
bude nam davne svirke i popijevke ugašene.

—

STARI RAZVRATNIK

Vikao je kao lud, u podrum silazeći,
imena vina, što naslagano leži;
vikao je kao nekome prkoseći,
tražeći sumrak, on, što danu bježi.

Slazio je korakom zanesene mašte
niz stepenice stare svojoj staroj sreći,
da zaboravi dane ko žene glupe i tašte,
i svakoj bačvi imao je nešto reći:

neku misao o svijetu, o drugu i prijatelju,
u zamršenom hodu podzemnih zaokreta,
u zmijskom miru sutona, što mijenja svaku želju
i dava, koban dar, novu sliku svijeta.

Išao je tako, okružen naslagama
starinskih vina, ko na divno putovanje,
i tako je blaga ta vlažna stara tama,
što približuje smrti burne ljudske dane.

Na djedove je mislio i opajanja njina;
u grobu se osjećao, a životno zapjevao,
i ćutio se silan u tišini svih tišina,
razvratnik stari, što beskraju se dao.

I svaku flašu po imenu je zvao,
i svaka mu je prisno odgovorila: tu sam,
ko žene, s kojima je mladost razbacao,
da razočaran njima ovdje uđe u san.

Bio je velik u pokretima silnim,
vladalac neukrotiv živih pomrčina.
Prošlost je plakala u crtama neumilnim
na licu, gdje se slegla mudrost svih daljina.

SAN

Volim život.
Ali nadasve volim san,
mirnu mahovinu
zeleno tamnu;
volim ono u meni, što ubija dan
i pretvara me u ruševinu kamnu
i diže u visinu
najviših kiša,
gdje mi čežnja za svijetom postaje sve tiša.
Volim noć, što ubija dan.
Volim san.

To je stari grobljanski zid, iz djetinjstva znan,
uz koji se nešto tajanstveno dešavalo;
to je ispijena čaša
pred očima starog robijaša.
San,
u koji se utopio dan
kao mladost naša,
mladost robijaša.

To je rijeka mirna i lijena,
duga, duga i zelena
sa mnogo gustih stabala na obalama,
rijeka vrlo snena,
kojom se nečujno lađe gube
u zatišje šipražja, u plavetnilo polutame.
Rijeka vrlo tiha i zelena.

San je kiša na planinskim visinama,
gdje nikoga nema
i gdje sve viši
vrhunci noći ovijaju nas daljinama
i gdje sve tiši
krugovi vode spajaju nas s visinama
u noć, u mir, u nešto, što nismo mi.
U starim pećinama
žive pradavni sni,
i mi smo jedno s tim dubinama
u šumu kiše,
gdje spavamo sve umornije i sve tiše,
mi, koji smo davno zaspali
i probudit se nećemo više.

ULIČNI PJEVAČI

Sa glavom uzdignutom u boje visokih kuća
oni pjevaju, po dvojica, kao da se naslanjaju
talasima iz sebe, na hodu svog bespuća
pred kućama zatvorenim, ko da se od njih sklanjaju.

Pored prolaznika, što žure u predpodnevnom satu
oni su prijeme zaustavljeno, tupi ko automati;
kroz stari napjev zovu sreću nepoznatu,
i pojava trošna u ritmu im se klati.

Oni pjevaju od gladi, ljubavi i stida
neispavanim očima tugu prenoćišta;
u ruci, koju pruži nijemo srce rida,
a pogledi im rasiplju palače u ništa.

Već više od hiljadu godina oni tako pjevaju
Ulice prolaze kroz njinu jadnu ariju;
dok se na leđa skitnička teške kiše lijevaju,
oni rasiplju glasom bijedu sve to stariju.

Pod prozorima raskošnim, s bolećivim zavjesama,
već više od hiljadu godina pognuti su u zlima,
i vuku staru pjesmu, gdje živi jedna drama,
i prospu malo sunca pod nebom sivih zima.

Padaju i rastu promukle im note,
za deset para pjevaju na hladnim raskršćima,
pjevaju, jer ne mogu da kradu od sramote,
i tajanstveni su sebi pod visokim oblacima.

Ljubavna je pjesma, o zlatu predvečerja,
što gasne na ribnjaku punom blage sjene,
dok djevojke sanjaju na bjelini perja,
s usnama punim sladostrasne pjene.

Oni pjevaju i teturaju uzdignute glave,
o čežnji, o balkonima i svijetlom vodoskoku,
a u tom snu je prizvuk neizrecive jave
koju, nikom znanu, nose ko smrt u oku.

Dok pada darak ganutog prolaznika,
oni pružaju svoj život uzdignut u glasu,
u njima grad se lomi u mnogo teških slika,
a nitko ne zna buru, što leži u njinom stasu.

I ruka im se diže u patetičkoj gesti,
otrcani kaput u pjevanju se klati;
svoju prošlost skupljaju, dok posrću na cesti,
al još bi nešto svijetlo htjeli od sebe dati.

Tek to je odveć gorko, na hodu zlog bespuća,
gdje na dnu bića leži duša zavezana,
pa odlaze dalje uz pratnju crnih kuća,
spuštenih glava put beskrajnoga dana.

STARA PJEVAČICA

Prolazila je sobama sa zidovima niskim,
gdje odiše polumrak i starinska vlaga;
vraćala se već iščezlim licima bliskim
i proljećima djetinjstva, što prođoše bez traga.

Gubila se uzdižući napetim glasnicama
svu čežnju za svijetlom, od koje sanja pati;
pjevala je staru pjesmu starim usnicama,
i još je nešto od sebe gostima htjela dati.

Padala je s visine, u koju glas je nosio,
iz neostvarenih ljepota, koje je drugim slikala;
njen glas, na rubu smrti, iz trošnog je tijela prosio.
To bješe pjesma vrlo tiha, koja je vikala.

Haljina se povlačila u pokretu umornome
kao u snima sred raskošne dvorane;
poslije svršenog plesa u miru zamornome,
hodala je noseći nekuda svoje rane.

Bila je hladna, ko grana otkinuta,
a ipak sa svima nama, u svom padu;
kraj tupih svirača smiješna i bez puta
i tragična u svom nedostiživom hladu.

Bila je ko sudbina s očima daljine
neljudske, s rukama, što teške su u kretu,
i pjesma joj bješe zraka posljednje tišine,
i život zalud prosnivan u svijetu.

PUSTOLOVKA

Bila je bez domovine, bezimena i lijepa.
Prošlost je stvorila mirnoću tužnog stava.
I bijah opet dijete, što pred nepoznatim tepa;
tajanstvene sudbine skrivaše hladna glava.

Bila je tiha, ko od mramora izvajana,
al kroz uzduh osjećah, da ona vječnost dava,
i lutah svima morima po oku njenog dana,
i šumama gustim, lijepim od zaborava.

Osjetih život u kretu jednog prama
te kose, koju milovahu mnoga čudna sunca,
i primih je u sebe, jer bješe tako sama
sa srcem, koje za se u strašnoj noći bunca.

Bila je tiha, i ako mnogo riječi
kroz govor zvonak u strepnji se naziralo;
svim putovima njenim ja nisam mogao prijeći;
pod prozorom je more o grebene udaralo.

Bila je čudna od života proživljenih,
s očima punim sna, što uvijek novo žude;
imala je pogleda gorkih i prestravljenih,
i osmjehe blage, što se svemu čude.

Stotine strasti u tajanstvenom nizu,
ljepotica mrtvih i nepoznatih žena,
oživljavahu u kretnji, i ona bješe blizu,
a ipak je u svom snu bila odvojena.

I samo tren se dala u pravom glasu,
u suzama joj pogled zasjao kroz tminu;
i sve mladosti, što mru vidjeh u njenom stasu,
i raskošne brodove, što tonu u pomrčinu.

PJESNICI I ŽENE

Svoj svijet oni imaju kao zemlja svoje pejzaže,
ali od njega živi u njima tek čežnja, da ga nađu,
jer je razbacan,
pa htjeli bi da mu oblik dadu,
i zato duboko sađu
u slike, što im pruža njihov šareni dan.

Kao zemlja svaralačka, što ima krajeve svoje,
tako i oni imaju dijelove svoga svijeta
u ženama, u njihovom glasu,
gdje zatreperi u uzdrhtalom času
oganj, što vladaše, kad se zemlja stvarala,
bujica plamna, što je oblike išarala
i napon sav, što kriju mazni udovi
tigrova strasnih i pantera,
i doziv ptica divnih u pijanstvu hemisfera.
A u očima se vide blistavi sprudovi
mora. U tajanstvenome beskraju
talasi, brodovi, talasi, duga putovanja

u ponoćnome sjaju,
pokret i san, zagrljaj bijesnih bura.
O sve se čuje, osjeća i vidi
u ženi kad nas osvoji večna ura,
životi svi i smrti, smisao daha,
kad krv u duši bridi.
Idemo nekud u blaženstvo, u blizinu
najbližu bića svoga i u daljinu,
u sva vremena od postanja,
pa s jednom mišlju sred umornoga uma,
u času što nas u prapočetke vinu,
klonemo bezvoljno u maglenu tišinu,
i noć nas primi ogromnih, nepomičnih šuma.
Oni traže svoj svijet, pjesnici. Koliko žena,
radosti punih il stroge melankolije,
treba da prođe kroz žudnju njinih vena,
da jedan stih među ostalima zasja, . . .
il da se ko suza, u kojoj je srce cijelo, prolije,
o koliko melankolije
za te koji traže svijet svoj razbacan,
da ipak nađu na kraju jedan leden dan,
prazan i besplodan,
i zaplaču nad haosom stvari
kao proroci stari.

ŽENE KOJE SPAVAJU

U posteljama, skrivene od pogleda i želja
predavaju se žene odmoru svog dana,
kao bačene na stepenice, poslije svršenog veselja.
Spavaju bjelokosno njihova čela strana.

Iz dalekih krajeva, čini se, uvijek dolaze
te žene tako blage, kada spavaju;
one ne znaju, šta su i bešćutno prolaze
kroz naše snove, kojima se davaju.

One su livada, trak mjesečine i selo
uspavano u sjeni planinskih obronaka;
vrlo tiho jezero sa lišćem, svijetlo i bijelo,
i ka dalekim ostrvima polet jedrenjaka.

One su djeca, mala, vrlo mala,
što ne znaju smisao riječi i drže molitvenike;
blage su djevice, kojima misao laka
ponire u djetinjstvo i nježne dječje slike.

Al one su i strašni krvoločni razbojnici,
u kojima spava nož ubistva davnih,
groza i strasti, dana rasutih u slici
tragedija starih, tragedija slavnih.

Ja volim, kada žene spavaju kao djeca;
čine se kao svijet smiren u svom vrijenju,
a ipak čujem, kako u njima jeca
dan, što dolazi i život u htijenju.

Volim te žene, kada nemoćno padnu
na uzglavlja strasti, usred večernje sjene;
s usana njinih osjetim večer hladnu
i mora tiha, bez vala, bez pjene.

Spavaju kao djeca, uživajuć u snima,
ne znajuć da l' su kome bol il radost dale,
a ipak smo odveć letjeli tim oblacima,
i pred tajnom njinog tijela silne su misli pale.

One ne znaju ništa, ko ni česma što jeca,
i šušti puna mjesečine i tame,
u starome parku; ne znaju, ko ni djeca
kako zrače u koga, šta su za te ili za me.

Te žene se samo predavaju i spavaju.
Mora, i ptice, godine, što se odmaraju.
Te žene se samo upijaju i davaju,
i bez misli im se usne sklapaju i otvaraju.

Kao čaške cvijeta, što pokorava se mijeni
noći i dana, te žene se predavaju.
Bogu ili ljubavniku, sanji ili sjeni,
ne znajuć zašto pjevaju, ne znajuć zašto spavaju.

Ja volim žene, što se ko djeca u san slivaju
i udove svoje bezumno pretapaju
s tminama, gdje strasti umirene snivaju,
sa zagonetkom vječnom u koju nas utapaju.

NEZNANKA SA SJEVERA

Ti si bez mirisa, boje i bez sjene;
za tobom plove plavi ledenjaci,
i sive obale, hladne, igzubljene,
i šume, gdje sunce rijetko zrake baci.

Tvoje oči gledaju ravno i bez kreta,
tajanstvenom modrinom leptirova.
Ko preživjelo biće nekog davnog svijeta
umornim hodom širiš beskraj snova.

Gledam te divnu i hladnu i bez boje.
Tvoj pogled je dalek kao pogled galebova;
u očima ti osjećam tihe. tamne hvoje
duboko skritih jela i borova.

Ja vječno lutam za tobom kao jelen,
i često sam bio na tvojim izvorima,
udisah ti tišinu, u polumrak zelen,
čeznući za tobom u neutješnim snima.

Zbog tebe trpim, ali se ne ćeš javit,
i ako često šapćeš mi pred drevnim ognjištima.
Ko mjesečina posljednja jednom ćeš zaplavit
i rukom prozirnom odvest me oblacima.

MORA

Kroz moju sanju uvijek mora hode
kao nebesa, s kojima se stapaju;
sa svih krajeva svijeta pomiču se vode,
i od svježine boja oči mi se sklapaju.

Tišine beskrajne, što me sa smrću spajaju,
ogledala nepomična, blistave sivoće,
prostranstva mramorna, što od neba se odvajaju
voze me nemoćna prugama hladnoće.

Na površini bez jarbola, bez brodova i jedara
voda bez obala nosi me u daljinu.
Na tom putu me opaja moja duša stara,
što je iz bezobličja bljesnula u pomrčinu.

Ja sebi vraćam prve ljudske dane
pred morem, koje opaja duše bez zavičaja,
u boje mora utapam ove čase strane,
taj boravak kratki ispod sunčanog sjaja.

Isto sam što i more, jer ne znam šta sam:
tišina ekstaze pred zagonetnim prostranstvom
i bura, što se javi kao usklik strastan
u padu pred ženom, u kriku za božanstvom.

Kroz moju misao uvijek mora hode,
nijema, bez daha, i svih pokreta puna;
oluje me obavijaju u svoje mračne vode
i bacaju me valovi poput malog čuna.

Valovi svih mora pred očima se njišu
u igri blagoj i bijesu beobuzdanom,
do neba urlaju kroz pepeljastu kišu
i spuste me ko kamen pjenom uzburkanom.

Sva mora svijeta pred mojim okom teku,
ko sve ljepote, što ih znadoh ikad;
samo u njinom glasu nađoh svoju jeku,
i samo zbog njih vedar sam kadikad.

OSTRVO

Stigosmo gdje večer nije nikad ista.
K moru su nagnuta stabla stara.
Osamljene ptice. Šum lovorova lista.
Visoki oblik savijenih jedara.

Samoća kao odraz bijelog krila u vodi.
U grmlju brste svijetle koze.
Nad otokom borova jasno se nebo svodi.
Mjesec prelazi redovima loze.

Tako malo reći imamo, ženo,
kad je život lijep i šutnja pada s neba
u rosi na to ostrvo opijeno.
U noći tako malo kazat treba.

Ostrvo je tvoje tijelo, iz kog diše toplina
sunčanih podneva u raskoši odmaranja,
tajanstvo bujnog bilja, mirisi tišina
u ovom kutu zemlje, gdje pijem snagu stvaranja.

Nikakva čežnja nas ne veže sa svijetom.
Mi smo jedno s tom samoćom, koja plovi.
Stisak tvoje ruke spaja me sa letom
nevidljive ptice, s kojom putuju snovi.

Toliki vjekovi dovedoše te k meni
ko ovo ostrvo, ljepotom izdvojeno.
Blista pod stablom struk tvoj priljubljeni,
dok more zapljuskuje i opaja nas sneno.

VELIKO PODNE

U starom hladu nepomičnih hrastova
bijele se ovce. Protiče troma rijeka.
Podne je žarko u šutnji velikih plastova;
to je čas tajanstven, kad se ništa ne čeka.

Sad živi samo visoka tišina
u kojoj se, ko u ponoć, nebo sa zemljom spaja.
U suncu svemoćnom osvaja širina
dozrelog klasja kao svjetlost bez kraja.

Kroz titranje brda iznad bezglasnih ravnica
javlja se u meni velika duša dana,
u koji smo bačeni, zagonetna klica,
da u svemir porastemo ko biljka obasjana.

Sad sam u času najjačega cvata,
i htio bih prodrijet u dubinu, što me stvori,
dok podne, zrelost dana, ljepotom svoga zlata
napinje moju svijest na zemlji, što me mori.

Ta tišina je vrhovna ravnodušnost i ljepota.
Što sam? Gdje idem? I da li živi išta
osim kroz moje oči, životom mog života.
Taj mir neizraziv pretvara me u ništa.

Spojen sa svime, toliko sam jedno
s beskrajem, što me kruži, a ipak sam daleko,
u tuzi, što ću nestat, a još će biti žedno
srce ljepote i onog što nisam rekô.

Al ovaj dan je tu, u paganskoj samoći.
Treba sve zaboravit i predati se slici.
Ovu tišinu stvoriše sve prošle burne noći,
i sve su dane upili ti sunčani vidici.

Proživljavam suštinu čovječjeg predavanja
bez misli, bez želja ritmu vječnog časa;
na rubu života i beskrajnoga spavanja
tu sam pred prirodom kao cvijet, bez glasa.

Opet se u meni odrazio davni dan
iz djetinjstva, s čari tišina ponovljena;
cvrčaka zrik me povlači u san,
kraj ovaca uz rijeku, što blista mirna i snena.

San, što je rastao sa mnom na putu kroz žita,
kao zaborav svega ljudskog, i jedne drage žene.
Možda bi bilo dobro, da tu je sa mnom skrita.
Al ne! Jer moje su oči u vječnost upravljene.

Bolje je ovako u nebo utopit svaku želju,
tišinom krvi osjetit, da sam rasut u nedogled
u trave, u stabla, niz polja, niz rijeku.
Podnevnom omamom zanosi mi se pogled
i čujem disaj zemlje, i ceste, kako u nepoznato teku.

SLIJEPA DJEVOJKA I MORE

Ja ne znam, šta je, al ga uvijek čujem
i dišem s dahom trava miris hridi,
i na njemu svoj život produžujem;
tek na njemu mi duša jasno vidi.

Ja ne znam, što je, al u meni struji
ko tiha čežnja za zvijezdama nepoznatim,
i krv mi burka, kad urla u oluji.
Iz noćiju se njegovih teško vratim.

Ja ne znam, šta je, al opaja mi snagu,
taj ljubavnik jedini, što tako divno tepa.
On mogao bi ponijet ljepotu moju nagu
na pučinu, u beskraj, gdje smrt je tako lijepa.

KIŠA NA MORU

Sad pljušti udar vode na površini.
Fantastični krajevi vise u oblacima.
Nad morem nepomičnim u čeličnoj tišini
koprena kiše putuje, boje dima.

Iz neba, iz dubine šum jednolik raste;
još bludi težak miris vjetra s juga,
potmulim bljeskom vlage siju stijene tmaste,
s pučine puste dolazi neka drevna tuga.

U olovnom osvjetljenju krivudaju žala,
osamljena ko obale nekog drugog svijeta;
pod snenim padom kiše prostranstva bez vala,
ponori bez pjene i galebova leta.

Čini se: sve su lađe potopljene,
ni bolova ni želja nema više.
Samo dah vode, što briše uspomene,
dok ide šum neizraziv i opaja miris kiše.

Samo šum bez kraja ispod oblačne sjene.
Dan je tmuran ko zaborav iščezlih pomoraca.
Samo miris vode i obale ostavljene.
Čas je težak ko srce smorenih lutalaca.

JUGOVINA

U toplom, snažnom dahu kao da se sluti
posve blizu nas raspadanje neko;
zeleno-crno more iz dubine se muti,
i sad su blizu stijene, što bile su daleko.

One su oku tmurnom tako približene
u svjetlosti mrkoj, što valom se talasa,
i procjepom svakim sablasno privučene,
dok talasi se propinju skokom bijesnog stasa.

Visoki, crno bijeli u surovome pljusku,
što kida hridi i žala skriva pjenom.
Pred vjetrom tim ja širim dušu usku
i punim je divljinom i obasjavam sjenom.

Taj vjetar stvara sumor, koji mi godi,
dok slaže guste oblake na sve strane,
i čini se: u kiši i grozno crnoj vodi
sve radosti su svijeta zauv'jek zakopane.

I postoji samo taj mlaki miris tame,
oluja, koja dere, udar, koji slama,
i moj duh, što pije dahove te čame,
i vjetar pun težine i tuge svih osama.

VRTOVI POKRAJ MORA

O sretni časi na rubu ljubičastih voda,
kada nas zanose samo blaga pomicanja:
mreškanje mora
u rujnom titranju boja,
njihaj grana
s mirisom snažnog bora.
Kako nas raduju svijetla pomicanja.

More je krotko pred vrtovima sanja,
kao da san daljine produžava,
daleke crte, srebrne i jasne,
bez talasa;
more ovdje u teškom blistanju spava,
bez glasa.

Tu se ko ljubavnica dava,
i ne mislimo na strahotna mu lica,
u zalivu pred vrtovima ono spava,
tek šušne lepet lakih ptica,

i daleka je slika oluja lutalica;
ono je ovdje smirena ljubavnica
pred stasom visokih agava.
More spava.
Te čase vedrog blistanja i mira
na licu tvome odražava,
o ti, što umorna od pređenih života
slušaš tišinu dalmatskih voda
i sve što si proživjela daješ
za mir toga svoda,
za sjaj lovorova lista
i nepomičnost svečanih palma;
taj zeleni mir u očima ti blista,
u vodi pred vrtovima sanja
utonuo je jasan odraz stabala i granja,
i ti si svježa poput jutarnjeg lista,
i slušaš puna obasjanja
riječi o moru, što nas tako spaja
u šumu jedva čujnih pomicanja,
o moru, što nas je dovelo k usnima
do ovoga kraja,
da zaboravimo prošlost pred vrtovima,
pod stablima, u hladu trava,
i sve daljine burne,
što krije ih tvoja slatko klonula glava.
More spava.

JEDNOJ PROLAZNICI

Kao iz vlaka pogledao me tvoj lik, u dubini stresen.
U meni bješe prigušen cik,
u tebi bješe jesen.

Zrelost snivanih časova, što se daje.
Nepoznat prolaznik sam bio.
Ponio sam sa sobom nedate zagrljaje,
i u tebe sam uronio.

Kao u vodu izvorsku mlad i snen
u šumu neviđenu sam sašao;
na velegradskoj ulici vidjeh te samo tren,
a zauv'jek sam te našao.

I mene ti, i ako se nikad više
ne ćemo sresti u strašnom koraka spletu,
kako je strašno šaptati sve tiše,
da više nisi na svijetu.

Jer ti si tu, izgubljena u hodu
mnogih, što boje ulice i bića piju,
ali tvoj lik odsada gledat ću samo na svodu,
al tvoje oči samo proljećem će da me griju.

VEČERA POKRAJ MORA

Već se stišavaju srebrne ribe u mreži
na mjesečini, na žalu punom tišine jasne;
ko staklo blistavo mirno more leži,
jedan bijeli rt pod oblakom gasne.

Greben za gebenom potamni i zasja
kao da putuje u noć, niz pučinu nepovratno.
Sad velik mjesec večru nam obasja
dok još se peku ribe i vatra gori zlatno.

To jedan čas je, kad život lijep se čini.
Posjedali su ribari oko jela;
vrčem vina sad se nazdravlja pučini,
i ori se prostranstvom pjesma vedrog tijela.

Sad treba zaboravit sve, što je gorko bilo:
tegobu rada, djecu i mrku ženu,
i dat se ovom času ko vjetru jedra krilo,
i čut svoj život blag ko pučinu umirenu.

Od pjesme ječe strane i svodovi spilje,
osjećaj silnog zdravlja stvara miris riba,
i čovjek je pored vina vedar ko morsko bilje.
U malom, bijelom oblaku mjesec se ziba.

GROB NA MORU

(Chateaubriandov grob u Saint Malo-u — Bretagne).

Hrid pusta, što nad valima se diže
grob pjesnika je, ljubavnika mora.
Zanesen glasom silnih razgovora,
s beskrajnošću se spajao sve bliže.

Lutajuć oceanima, u snima
kô stari moreplovci zavičaja,
tražio mir je neznanoga kraja
i gled'o srce u svim vrtlozima.

Mladost je pošla s tih olujnih st'jena,
pod snagom mora, velikog stvarača,
da mašti izraz dâ kroz bezbroj m'jena.

Starac se vrati sjetan, al bez plača.
S glavom prema moru na hridi snije.
Nastavlja val, što duh dorek'o nije.

JEDRENJACI

Ko mašti dječjoj još dragi jedrenjaci
zanose moju misao u širine
i pokrenu je snagom, koju vjetar baci
u platna nabrekla letom kroz daljine.

Još malo ih je, i to su lutajuće priče,
ta raširena krila, što ih nebo vodi
svijetla kao galebi, kad oko njih kriče.
Oni su san i vrijeme iščezlo koje brodi.

Promiču, nestvarni, lakoćom gipkih ptica,
i kraj njih gruba slika je brodova s dimnjacima.
S bijelim plohama razigrana lica,
oni su vedar sklad s valima i oblacima.

Putuju, lebde, dišu u nezemaljskim šarama,
dižu se i padaju u stravičnim skokovima,
miruju okovani rumenkastim parama,
a more sja ko ulje pred njinim bokovima.

Usnu, i njihov san između neba i vode,
tajanstveno je odmaranje bezbroja života,
rođenih za opasnost i vrtloge slobode,
za čisti napon snage i pravi duh ljepota.

Trgnu se, i njihov dah ponesen vjetrom burnim
šumi s tokom vala, razuzdava se i slabi,
pa oživi odjednom, dok na ponorima tmurnim
u napinjanju krajnjem kljun broda prostor grabi.

I potonu i nestanu s imenom i bićima,
u neznanim dubinama velika jedra stara,
ali duh njihov ostaje u pričama i otkrićima
i živi u srcu slobodnom šum iščezlih jedara.

O, kako ih osjećam, kada doplove sneno
u predvečernju luku, te visoke jedrenjake,
ko iz dalekih vremena, smoreno i lijeno,
noseći miris beskraja i neznane junake.

Imaju blagost staračku u dotrajalom trupu,
kad spuštaju im jedra, na ulazu u luku;
imaju tužnog katarke, slične golom stupu,
ko život koji mre u zagonetnom muku.

GOZBA POKRAJ MORA

Odasvud: kroz prozore otvorene daljini,
iz visokih ogledala i starinskih slika
odsijeva i zrači more u tišini
velike kuće pred beskrajem vidika.

Svjetlošću mekom natopljene stvari,
i miris hridi katkada prostruji
kroz široku dvoranu, gdje diše kamen stari
poda, što pri hodu odzvanja i bruji.

Diše hlad vremena i miris neki sjetni
ko s oprave raskošne iz dalekih doba,
s rukavice ljepotice, čiji osmijeh zagonetni
blista na portretu i živi preko groba.

Kineske vaze visokoga stasa
zlate se u prelivima kraj golemog divana,
i neobično cvijeće čuva sjaj svog časa,
suho i klonulo niz rubove porcelana.

Bjelinom sija velika školjka u kutu.
Kroz nju su šumile oceanske dubine;
na granu koralja, davno otkinutu,
pada sunčev sjaj u rumenilu tišine.

U teškom okviru krila jedrenjaka,
nabrekla pod vjetrom australskih strana,
plove tmastim valima pod sjenom od oblaka.
Ta slika je spomen čuvenog kapetana.

Kroz zveku tanjira od japanskog porcelana
počinje gozba u razgovoru i šali.
Stari kapetani lica razigrana
vraćaju sebi mladost, koju su moru dali.

Pomiču se tanjiri školjaka i raka,
što siju raskošnim crvenilom korala;
velike ribe poput raznobojnih traka
čekaju na pladnjima s odsjajem opala.

Puše se zdjele, i to je miris blagi
soba djetinjstva, sjećanje na majke,
na djedove i dane, kojih smisao dragi
budi se poput zaboravljene bajke.

Između bujnog zelenja i žutih limunova
i trpkih naranača, što se krupne žare,
ta mrtva priroda stvara blagost snova.
Raznježuju oči te boje znane i stare.

Kao sjećanja davna na gozbe usred plova.
Krijese se vina rujna il kao jantar žuta,
kroz riječi pune živosti sve se vraća snova,
oživljuju žene i luke i događaji puta.

I satovi vedri prolaze kao minute,
a puni su poput prekomorskog ploda
zasićenog sokom, što je kroz duge pute
dobio zrelost opojnu plemenitošću roda.

Lahor s mora ulazi i razgaljuje čela.
Ruke pune prošlosti čašama se kucaju.
Pred darovima prirode vraća se čilost tijela;
ko da će vječno živjet stare oči svjetlucaju.

Nad morem galebi uzlijeću i kriče
blistavo snježni. Sve je puno sjaja.
Zrelost dana mami razbludne, žarke priče,
i kasne čežnje padaju sred davnih zagrljaja.

Dižu se zdravice, bučne, pune šala.
Al jedna riječ, ko oblak, pade na nečije lice,
i nestade živosti, što pučina mu je dala
i nastade šutnja ko sred najdublje tmice.

Ko kamen blijed je gledao starac s puno bora,
i svi su bili s njime u tom trenu,
jer znahu, da je davno, sred indijskoga mora,
u ralje morskih pasa bacio dragu ženu.

Pred pedeset ljeta. Divnu nevjernicu
s očima boje vala, varljiviju od mora.
Svi gledaju tu sjenu, što stade mu na licu,
i svatko poštuje čas nijemog razgovora.

To potraja tek tren, a onda opet čaše
zazvoniše i pjesma lagana se rasu.
Pjevajuć stari drugovi grliti se staše.
Mornarski napjev bruji u uzdrhtalom glasu.

A more šumi, val se s valom sreta.
»Ono, što je bilo, vratit se ne će više«.
Neznani kao vode nestajemo iz svijeta,
i život je samo talas, koji sudbine briše.

Sve je zaborav, opojstvo, u ovom divnom danu.
Blagoslovljeno more, što s vječnošću nas spaja.
Ne ćemo naći smisla, i dušu razbacanu
hvatat ćemo na obali posljednjega kraja.

DANI

Svaki naš dan htjeli bismo zamijeniti
danom, u kom je ostvarena želja,
a ipak, tek kad mine, znamo ga cijeniti,
i vidimo da je bilo u njemu veselja.

I vidimo, da je to bio velik dan,
mnogima sličan, a ipak samo jedan,
kao susret s jednom ženom, što prešla je u san,
kao boja nekog kraja, za kojim sam žedan.

Uvijek čekamo neostvarljivo, nezadovoljni sobom,
kao u snu tamničkom, iz koga bismo htjeli
izići u svjetlost polja, u uzduh nad tjeskobom,
uvijek čeznemo ono, što samo smo čeznut smjeli.

I vječno čekamo, da počnemo život novi,
da dođe jedan dan, što će Uskrs biti,
al časovi se gomilaju kao nejasni snovi,
i naš pravi lik ne može se izdvojiti.

Al kada nas vrijeme u ogledalu nadjača,
i za davnim bljeskom očiju srce žali,
osjetimo sa suzom nikom znanog plača,
da često bjesmo srećni, a nismo znali.

Frano Alfirević

Rodio se 11. rujna 1903. u Zadru, ali pravi biljeg njegovu djetinjstvu dadoše Kotor i Boka Kotorska, koja mu je zamijenila rodni kraj. Toliko se saživio s njome pohađajući u Kotoru pučku školu. Gimnaziju je polazio u Dubrovniku i u Kotoru. U četrnaestoj godini zanio se za morem, koje ga je toliko osvojilo, da se je ukrcao na jedan veliki parobrod. Ali doskora se opet vratio đačkom životu. U Kotoru je 1922. god. položio ispit zrelosti. Poslije toga studira u Zagrebu slavistiku i romanistiku. 1927. g. odlazi kao gimnazijski nastavnik u Trebinje. 1928. god. bude premješten na gimnaziju u Sarajevo. 1929. i 1930. god. boravi na studijama u Francuskoj, prvo u Montpellieru, zatim u Parizu. 1934. god. opet je kraće vrijeme u Parizu. Iz Sarajeva bude premješten 1935. god. u Zemun, gdje ostaje do kraja 1937. god., kada se vraća u Sarajevo, dok nije 1941. god. premješten u Zagreb, sadašnje svoje boravište.

Alfirević je počeo pisati pjesme već u svojoj dvanaestoj godini. Za vrijeme, dok je polazio gimnaziju, napisao je nekoliko stotina pjesama, nekoliko novela i eseja, jedan roman i jednu dramu, ali je uništio gotovo sve stvari iz toga vremena.

Prvi put se javio pred javnošću 1923. god. u Begovićevu »Savremeniku« i uskoro zatim postaje suradnikom gotovo sviju naših boljih časopisa.

1934. god. izdao je oveću zbirku pjesama.

Osim pjesama Alfirević piše eseje i rasprave o predmetima iz naše i strane književnosti te putopise, kao što su: »A. B. Šimić«, »Luigi Pirandello«, »Suvremena talijanska poezija«, »Poezija Nikole Šopa«, »Boka«, »Saint Malo«, »Trogir«, »Perast« i t. d.

Imade u pripremi zbirku putopisa.

O Alfirevićevu pjesničkom radu pisano je prilično mnogo, pretežito veoma pohvalno; nazvali su ga »istinskim i krupnim pjesnikom«, autorom »nekoliko pjesama jedinstvenih u našoj književnosti«. Ipak je njegova poezija do danas ostala uglavnom nepotpuno ocijenjena, jer se još nije našao, tko bi ušao potpuno savjesno, svestrano i s potrebnim razumijevanjem u njezin studij. Velik niz »lijepih i pohvalnih rečenica, što su napisane«, uvrštavanje njegovih pjesama u najboljim časopisima, to sve pokazuje, da je Alfirević

poznat i priznat pjesnik, ali to ne naknađuje nedostatak temeljitog i zaokruženog prikaza njegova dosadašnjeg pjesničkog djela.

U ovoj knjizi, kojoj autor dade sintetičan naslov »More i daleki gradovi«, izlaze pjesme, od kojih nijedna nije objavljena u prvoj zbirci, a koje su nastale posljednjih desetak godina i bile objavljene po različitim časopisima, zbornicima i drugima povremenim izdanjima.

Napokon, ova će knjiga zacijelo biti poticaj, da se Alfirevićeva poezija dolično ocijeni i svestrano prikaže.

Uredništvo

HRVATSKA NARODNA PROSVJETA
NAKLADNA ZADRUGA S O. J.
ČEK. RAČ. BR. 31534 **ZAGREB** DEŽELIĆEVA 38/III.

Dosad izašlo:

Knjiga 1.

Vlado Vlaisavljević: SAN I JAVA izabrane novele. Strana 128. Knjiga uvezana u platno stoji Kn 50.—

Knjiga 2.

Stjepan Mihalić: ŠEST PRIČA IZ MOGA GRADA Zbirka novela iz karlovačkog života. Strana 128. Knjiga uvezana u platno stoji . . . . . Kn 50.—

Knjiga 3.

Frano Alfirević: MORE I DALEKI GRADOVI Zbirka izabranih pjesama. Strana 128. Knjiga uvezana u platno stoji . . . . . Kn 50.—

Knjižare i zadružni povjerenici dobivaju svaku knjigu uz 30% rabata. Knjige se šalju samo onima, koji uz narudžbu pošalju novac. Poštarina ide na teret naručitelja.

Novac se šalje čekovnom uplatnicom broj 31534. Sva pošta šalje se na adresu zadruge Zagreb VI. pošt. pretinac 74.

Ocjene naših knjiga i prikazi o njima izlaze redovito u najvećim listovima.

O Vlaisavljevićevoj knjizi »San i Java« izašli su dosad opsežni prikazi u »Hrvatskom Glasu« (Lj. Maraković), »Novom listu« (Vinko Nikolić), »Hrvatskom Narodu« (Zm.), »Hrvatskom ženskom listu« (Zlatko Milković) te u »Ustaškoj Mladeži« (Zdravko Brajković).

O Mihalićevoj knjizi »Šest priča iz moga grada« objavljeni su dosad opširni i pohvalni prikazi u »Novom listu« (Vladimir Kovačić) i u »Hrvatskom Narodu« (Vinko Nikolić). Osim toga svi listovi donose spremno predobjave naših izdanja, a »Hrvatski Narod« donio je ponovno osvrt među ostalima i na naša izdanja u prikazu Z. Milkovića »Hrvatska književnost u posljednjih šest mjeseci«.

SADRŽAJ

Rađanje samoće — — — — — 5
Ruke starih mornara — — — — 7
Kapetanova smrt — — — — — 10
Masline — — — — — — 12
Magarci moga kraja — — — — 13
Stari fenjeri — — — — — 15
Ruke bolesnog mladića — — — — 19
Velegradske večeri — — — — 20
Djeca, koja se nisu rodila — — — 23
Stablo u dvorištu — — — — — 25
Stvari — — — — — — 27
Selidba — — — — — — 30
Putovi u jesen — — — — — 33
Starost — — — — — — 36
Bunar — — — — — — 38
Crkvice pokraj mora — — — — 40
Čempresi pokraj mora — — — — 42
Sunčani satovi — — — — — 45
Vinogradi pokraj mora — — — — 47
Dalmacija — — — — — — 50
Split — — — — — — — 51
Dalmatinska ognjišta — — — — 56
Ulice — — — — — — 58
Mrtvi — — — — — — 60

Epitaf — — — — — — 63
Večera siromaha — — — — — 65
Božić — — — — — — — 66
Bosna — — — — — — 68
Stari razvratnik — — — — — 72
San — — — — — — — 74
Ulični pjevači — — — — — 76
Stara pjevačica — — — — — 79
Pustolovka — — — — — — 81
Pjesnici i žene — — — — — 83
Žene, koje spavaju — — — — 85
Neznanka sa sjevera — — — — 88
Mora — — — — — — 90
Ostrvo — — — — — — 92
Veliko podne — — — — — 94
Slijepa djevojka i more — — — 97
Kiša na moru — — — — — 98
Jugovina — — — — — — 100
Vrtovi pokraj mora — — — — 102
Jednoj prolaznici — — — — — 104
Večera pokraj mora — — — — 106
Grob na moru — — — — — 108
Jedrenjaci — — — — — — 109
Gozba pokraj mora — — — — 111
Dani — — — — — — 116
Frano Alfirević — — — — — — 119
Sadržaj — — — — — — 125

Uvez Knjigovežnice A. Grünbaum, Zagreb, Gundulićeva 18.